

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy iven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre . . . . . 12 K
Félévre . . . . . 6 K
Negyedévre . . . . . 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZEK: Vezérezikk: Isten ments! *Lombos Alfréd.* — Szemelvények a vall. és közoktatásügyi miniszternek 1907. évi (most megjelent) működéséről szóló jelentéséből. *Baldanf G.* — Tisztelt gyülekezetek! — Néhány szó temetési beszédeinkről. X. — *Belélet.* — *Irodalom.* — *Pályázatok.* — *Hirdetések.*

Isten ments!

Irta: *Lombos Alfréd.*

Zombor, 1909. július 18-án

Az Evang. Őrálló „Harmincöt százalék” című — az adóügy jóakaratu megoldásán fáradozó — cikkét átolvastam másodszor, olvastam harmadszor s az agyamban kergetődző különféle gondolatok zsi bongása között is egy hang kerekedett felül: mégis, hol az igazság? Könyvet lehetne írni hivatkozott cikk nyomán is, melynek olvasásában változónának az érzelmek s átolvastva teljesen, még mindig várná az ember a végét, mert még sem talál megnyugvást. Arany igazságok vannak ugyan a cikkben, de kivonva a sorokból, mint a salakból kiolvasztott arany vesztik súlyukat s nem találok az abszolút igazságot.

Hogy — ha bár a 100—150 százalékos egyházi adó nem is mindenütt az adókulcsot képezi — vannak szegények, kik tényleg fizetnek is ennyit, hogy ép azok a gyülekezetek fognak gyámolatlanul, szükségben, nyomorban maradni, amelyek eddig is csak könyöradományból tengődtek, hogy a nyíregyházi javaslat szerint enyhítendő az adóalapi szabályrendelet kérlelhetetlen szigorúsága, hogy vannak socialdemokratáiak, hogy az adóalapi szabályrendelet ott segít, ahol úgy is nagy a buzgóság és áldozatkészség, hogy bajos a 35 százalék-os adókulcsot szigorúan mindenkire alkalmazva keresztül vinni s legkönnyebb ez csak ott, hol csekély az állami adó s az adótételek között nincsenek nagyobb különbségek, hogy vannak hívek, kik önként ajánlanak fel nagyobb egyházi adót . . . az mind igaz s hogy az ideális állapot, ha már a katolikusokhoz arányitva nem is könnyíthetjük a terheket, az egyházak adóterhének — mint a reformátusoknál — 20 százalék-ra

való leszállítása volna, arról már irtam e lap hasábjain, de bármint óhajtanám az egyházközségek terheinek lejobb szállítását, hivatkozott cikk által ajánlott expedienst veszedelmesnek tartanám.

Először is a nyíregyházi javaslat szerintem el nem fogadható, mert az a nyugdíjintézet megbolygatásával akar a dolgon segíteni s egy nyitott kérdés helyet ismét kettővel állnánk szemben. (Ha már megcsináltuk s mi, az egyenlő nyugdíj álláspontján levők is belenyugszunk már, legalább most hagyjuk békén az intézményt s várjuk be gyümölcsseit. Mert ha kikezdi az egyik fél, azt cselekszi talán nagyobb vehemenciával a másik és sohasem végeznénk nagy horderejű kérdéseinkkel, ha a szépséghibákon meg nem nyugszunk. A módosításokkal majd álljunk elő 10 év mulván, ott leszünk mi is az egyenlő nyugdíj érdekében, ha csak nem rendeztetnek addig a fizetések, minek folytán a nyugdíj egyenlő is, fizetésen alapuló is lenne.)

Hogy az egyes egyházközségek között az adókulcs dolgában különbségek tétessenek, ezen kívánsággal én léptem elő első sorban, midőn a missiókörök kiváltságolását hangsúlyoztam s hiszem joggal, mert a missiókörök egyházegyetemi útasításra kreáltván, missió teljesíthetése céljából kedvezményben részesítendőek mindaddig, míg a súlyos országos átlagkulcsot, a 35 százalék-ot elbírják s a rendes anyaegházak sorába lépve, megszűnnek missiók lenni. Hogy azonban a községi pótdó miatt tétessenek különbségek az egyes egyházközségek között, lehet méltányos is, nem is. Az igaz, hogy a nagyobb pótdó annyira megterhelheti az adózasnak budgetjét, hogy nehezen bírja el a magas egyházi adót, de vajjon szabad-e figyelmen kívül hagynunk azt, hogy a nagyobb

pótadóval bíró községekben rendszerint több előny biztosított az adózónak, úgymint: iskola, körorvos, közkórház, villamos vasút stb.? Több is városban a pótadó, mint falun. (Igaz, hogy teszem a katolikus hívő csekély egyházi adó mellett is élvezzi az előnyöket, de hát az éppen a végzetünk, hogy mindannyian szegények vagyunk.) Ha pedig tényleg figyelembe akarnók venni a pótadót, csinyján kellene vele bánni s csakis az egyházat érdeklő ügyek okozta pótadóemelkedést lehetne számításba venni, mint pl. községi iskolák, árvaház, közkórház fenntartási költségeit, de már katolikus kegyuri terhek, vigadó, színház stb. okozta pótadókhöz mi köze az egyháznak? Amit pedig számításba lehetne venni, annak előnyeit élvezzi az adózó, tehát ismét csak számításán kívül hagyandó.

A legfőbb ok, amiért tollat fogtam a „Harmincöt százalék“ című cikkben kifejezett azon óhaj, hogy „az 1000 koronán felül levő állami adó . . . a százalékos számításból nemcsak kihagyható, de ki is hagyandó“. — Hát erre mondom különösképpen, hogy . . . Isten ments! Mert ha még különbségek tétetnének az egyes egyházközségek között, esetleg valóban indokolt helyi körülmények folytán, de már az *egyházközség körén belül* kirívóvá tenni a különféle elbánási módot, oly veszedelemmel járna, melyet felidézve, vele megbirkózni nem tudnánk. Egy adózó listán szerepelvén az a földjét véres verejtékkel megmunkáló földmives, vagy az éppenséggel sem rózsás adózási viszonyok közt élő kereskedő s iparos azzal az 1000 koronán felül adózó állampolgárral elképzelhető-e, hogy nyugodtan nézné és viselné el az egyházi adó kivetésénél előforduló aránytalanságot s mondjuk méltatlanságot? S az ezen elidegenedés következtében meggyengülő egyházközségeket talán bizony a kedvezményezett nagybirtokos, vagy tőkepenzes menti-e majd meg a pusztulástól? Vagy idefordítsuk azután az adóalap minden erejét, hogy ezáltal is közvetve a nagybirtokos és tőkepenzes élvezze annak áldását? Nem és ezerszer nem! A méltányosság ily kirívó ellentéteket nem tűrhet meg! Vagy van valamely egyházközségben adókulcs, vagy nincs. De ha már van, fizessen azután egyformán mindenki! Nem kell féltetni azt a szentetornyai 700 holdas birtokost, vagy azt a 3 nagy-szentmiklósi adózót. Az ilyen birtokos, vagy tőkepenzes már helyzeténél fogva jutott annyira műveltséghez, intelligenciához, hogy ha már a hitélet ingadozó is volna benne, intel-

ligenciájánál fogva ne vesse mérlegre öseinek hitét és . . . a pénzt. Akinek pedig intelligenciája sincsen ennyi, nem involvalhatja magának azt, hogy kedvezményezésével tart-suk meg egyházunknak, melynek úgy sem hű fia s keserítsük el azokat az áldozatkész híveinket, kik az egyház részéről tapasztalt méltánytalanság folytán annak igazságérzetében csalatkozva válnak hitetlenekké, vagy összeroskadva sirva hagyják el egyházunkat, esetleg tertium datur . . . hazájukat is! Ne betűjében teljesítsük a Máté XXV. 29-ben befektetett igéket: „Akinek vagyon adatik és megszorítottatik, akinek pedig nincs, amije vagyon is, elvétetik tőle“, hanem honoráljuk hitbuzgó szegény híveink áldozatkészségét. Nem bírom tehát eléggé hangsúlyozni, hogy bármint szeretném az összes híveket teljesen felmenteni az adózás alól, de az adott viszonyok között méltánytalansággal fel ne szabadítsuk az elkeseredés és egyenetlenkedés ördögét.

Sajnos azt észleltem, hogy egyházközségeinkben meg van a hajlandóság a jobbmóduak kiváltságolására. Nagyobb befolyással (hisz' a legtöbb jómodu tekintélyénél fogva legalább is tanácsstag) ép ezek teremtik meg az egyes egyházközségekben levő visszas adózási állapotokat, ami egy kissé az ököljogra emlékeztet. — Ezt pedig nem szankcionálhatja az adóalapi bizottság. Tudomásommal a legtöbb helyen úgy gondolkodunk, hogy sommázva az egyenes állami adót és sommázva az egyházi járulékokat, megállapítják a két főösszeg között a legalább is 35 százalékot, nem törödvén azzal, hogy az *egyházi járulékok főösszege csakis az állami adót nem fizető hívek áldozatkészségéből befolyó nagy járulékok segítségével érte el magasságát*. Az egyházközség megfelel a 35 százaléknak, de nem a méltányosság követelményeinek, már pedig az adóalapi bizottság nem elégedhetik meg csnpán a 35 százalékos adókimutatással, hanem meg kell, hogy győződjék arról is, vajjon maga a kivétési kulcs 35 százalék-ban van-e megállapítva? olyan egyházközség, mely külsegélyt vár, nem tekintheti adóügyét annyira belügynek, hogy az adóalapi bizottság ebbeli jogát kétségbe vonhassa. *Már pedig az adóalapi bizottság meg kell, hogy győződjék a 35 százalék-os adókulcsnak valamely egyházközségben minden tagra egyaránt való kivetésének helyességéről, mert ellen esetben a segélyezés nem felel meg céljának: az adóteher igazságos és méltányos leszállításának*. — E tekintetben

igazságtalan maga a zsinati törvény is, mert az E. A. 253. §-ában a személyi járandóság maximumát 50 koronában állapítja meg s ezzel hozzájárul az adóteher igazságtalan kivetéséhez. Az adókivetés igazságos csakis a személyi járandóság törlésével s a községi pótdadók kivetési módjával lenne. Vagy pedig a szem. járandóság is megfelelő kulcs alapján korlátlanul volna kivetendő.

A lehetséges és legtöbb helyütt fennálló visszás állapot illusztrálására ide iktatok egy kombinált kivetési lajstromot:

Egyházi adót fizető neve.	Egyenes áll. adó	Személyi járand.	20%-os egyházi adó	Önkéntes járlék	Összes járlék	Hány %-nak felel meg	Egyénekenként 55% volna
Ádor János	—	8	—	—	8	—	—
Balog Péter	40	32	8	10	50	125	14
Barna Lajos	—	8	—	—	8	—	—
Csalóközy V.	50	40	10	—	50	100	17.50
Dénes Károly	60	48	12	20	80	133	21
Eperjessy V.	40	32	8	—	40	100	14
Farkas Géza	40	32	8	—	40	100	14
Gyulay Jenő	30	24	6	—	30	100	10.5
Halassy Kálmán	50	40	10	10	60	120	17.50
Illés József	—	8	—	4	12	—	—
Jámbor Henrik	20	16	4	—	20	100	7
Kállay Gyula	3500	50	700	—	750	20%	1225
Lévai Ferenc	—	8	—	—	8	—	—
Mészáros Endre	20	16	4	—	20	100	7
Nemes Pál	—	8	—	4	12	—	—
Péntek Mihály	60	48	12	10	70	117	21
Szé'es János	—	8	—	—	8	—	—
Turbán Aladár	60	48	12	10	70	117	21
Varga Miklósné	—	8	—	12	20	—	—
Zsigmond János	40	32	8	8	48	120	14
Összesen:	4010	514	802	88	1404	—	1403.50

Az egyházi járulékok összege az állami adók 35 százalék-a.

Ezen lajstromból kitűnik, hogy lehet elszámolni nagy állami adóval bíró polgárnak 20 százalék-os egyházi adóját, hogy mégis 35 százalék jöjjön ki s hogy miképp fizet az egyházközség a birtokos Kállay Gyula helyett is adót. Hosszabb listában még több visszás eset fordulhat elő s végeredményben magasabb százalék is mutatható ki, de ne felejtjük, hogy benne egy nagy úr a szegények rovására huzódozik meg. (Igy teremnek a socialdemokraták . . . és joggal.)

S ezen méltánytalanságon nem változtat az a körülmény sem, hogy Kállay Gyula készpénzben, a többi pedig terményben fizeti a feltüntetett értéket. Az a termény egyaránt értéket képvisel, akár Körmőczbányán verték-e rá, vagy sem. S aki könnyen kiadja, terhét ép úgy érzi, mint az az ember, ki

ta vasszal könnyen ajándékozta el téli kabátját, de ősszel pénzen vehet újat.

Nagyszentmiklós sem követ el bűnt, ha az adókulcsot 35 százalék-ban állapítja meg, mert általa azt a 60 százalék-ot, melyet 3 kivételével fizetnek a hívek, nem fel, de lefokozni s azzal lehetővé tenné azt is, hogy adóalapi segély iránt folyamodhassék. A 3 adófizetőre való tekintetből nem akaszthatja meg azt, hogy egyháza kétszeres előnyt érjen el s virágzásnak induljon. Nálunk is az adókulcsnak 37 százalékban való megállapítása alkalmával kiléptek ugyan az egyházból négyen (köztük egy 3 tagu család), de kérdem, segélyezés nélkül lehetett volna-e hagyni az egyházat s az adóalapi szabályrendelet feltételének meg nem felelni csak azért, hogy megtartsuk ezen egyéneket, kiknek szószólója a közgyűlésen jelentette ki, hogy nem szavazza meg a segélyezés feltételül szolgáló adókulcsot, inkább menjen tönkre az egyház? Azt tartom inkább, menjünk az egyenes, az igazságos, a méltányos uton, hogy utána miképp alakul a helyzet, a jó Isten dolga! Ha néhány alkalmi hívőnk elhagyja a tabort, az is az Ő akarata! De az bizonyos marad, hogy megtartjuk legalább a szegény hívők seregét és magát az egyházközséget!

Az ilyen hívők adójának leszállítása pedig aligha megy az egyháziasság rovására, hiszem, hogy annál inkább viszik filléreiket a gyámintézet oltárára!

Megengedem, hogy az általam vallott elvek nyomán mások sem lelik meg az abszolút igazságot, de hát gyarlóságunkban legalább keressük azt!

Szemelvények

a vall. és közoktatásügyi miniszternek 1907. évi (most megjelent) működéséről szóló jelentéséből.

A lelkészi jövedelem kiegészítéséről szóló 1898. évi XIV. t.-c. szempontjából bejelentett lelkészségeknek a száma 1907-ben 3.967 volt. Ezek közül esett a ref. egyházra 1.470, az ág. h. ev. egyházra 368, a gör. kel. román egyházra 1.942, a gör. kel. szerb egyházra 16, az unitárius egyházra 106 és az izr. vallásuakra 65. — Anyásítás folytán egy ág. h. ev. és szervezés folytán egy gör. kel. rom. és két izr. congruás lelkészi állással emelkedett az előző évhez viszonyítva a congruás lelk. állások száma.

Az alkalmazott lelkészek között vannak olyanok is, akik a jövedelmi kiegészítést igénybe nem vették, ámbar erre igényük volt. Ilyen volt a gör. kel. román egyházban 15, az ág. h. ev. egyházban 2.

Az ág. h. ev. és ref. egyházban csak magasabb képesítésű lelkészek vannak. A gör. kel. román egyházban 355 magasabb és 1409 kisebb képesítésű lelkész nyert jövedelem kiegészítési államsegélyt, a gör. kel. szerb egyházban 8 magasabb és 1 kisebb képesítésű, az unitáriusoknál 104 magasabb, 1 kisebb, az izraelitáknál 10 magasabb és 41 kisebb képesítésű lelkész, illetve rabbi.

Az 1907. évben az egész ország területén 102 községben szervezetett állami elemi iskola 343 tanítói állással. Az összes áll. el. iskolák száma 5.655. — Ezekbe beiratkozott összesen: 414.836 növendék. Vallási megoszlás szerint beiratkozott: r. kath. 216.924 (+ 22.120), gör. kath. 42.048 (+ 2.948), ref. 69.421 (+ 5.495) ág. h. ev. 25.446 (+ 3.148), gör. kel. 24.635 (+ 1.353), unitárius 5.454 (— 106) izr. 30.665 (+ 1.744), baptista és egyéb 243 (+ 39).

„A már korábban megvolt egri, nyitrai és temesvári róm. kath. f. leányiskolák buzgalommal teljesítették hivatásukat s különösen a két utóbbi mindjobban bebizonyítja, hogy nemzetiséglaktá vidékünkön igen nagy szolgálatot tesznek a magyar nemzeti köznevelődésnek. Általában pedig az összes róm. kath. felsőbb leányiskolák mindenben alkalmazkodnak a kor követelményeihez, megértik a kor szavát s alapos és megfelelő műveltséghez iparkodnak juttatni a rájuk bízott növendéket (!)“ Számban is gyarapodtak — Szombathelyen a Szent-Domonkos rendű apácák nyitottak felsőbb leányiskolát. Pécsen szervezés alatt áll új kath. felsőbb leányiskola „és biztos sikernek néz eléje.“

A kisdedovoda terén működött: 1.686 rendes ovoda, 224 állandó és 704 nyári menedékház, összesen 2614 intézet. Ebből volt községi ovoda 673, állami 567, kath. 179, gör. kath. 1, ref. 6, ág. h. ev. 16, gör. kel. 18, izr. 3. A többi vármegyei, társulati, alapítványi és magán ovoda. A kisdedovói intézetekbe ilyen százalék arányban jártak a gyermekek: róm. kath. 56 százalék, gör. kath. 4 százalék, reform. 17 százalék, ág. h. ev. 7 százalék, gör. kel. 6 százalék, unitárius 0,4 százalék, izr. 7 százalék. Kisdedovónőképző intézet van: 1 állami, 6 róm. kath., 1 ág. h. ev. (Brassón német—magyar tan nyelvű) és 1 társulati jellegű. A kisdedovónői képesítést nyertek között 367 róm. kath., 91 ref., 66 ág. h. ev., 29 egyéb.

A polgári leányiskolák száma kerek 400. Ebből 150 állami, 87 községi, 71 róm. kath., 3 gör. kath., 4 ref., 15 ág. h. ev., 4 gör. kel., 14 izr., 32 társulati és magán. A róm. kath. polg. leányiskolák kivétel nélkül apácák vezetése alatt állanak.

Tanítóképző intézet van 49, tanítónőképzőintézet 40. Polgári iskolára képesít 7 (1 férfiak, 6 nők számára), elemi iskolákra 82 (48 férfiak 34 nők számára). A tanítóképzők közül a polgári és 18 elemi képzőintézet állami, 11 róm. kath., 5 gör. kath., 3 reform., 6 ág. h. ev., 4 gör. kel., 1 izr. jellegű. A tanítóképzők közül a polgári 1 és 7 elemi képzőintézet állami, 5 polgári és 19 elemi képzőintézet róm. kath., 1 gör. kath., 4 ref., 1 ág. h. ev., 1 gör. kel. és 1 társulati jellegű.

Az 1906—7. tanévben volt 173 gimnázium 3.299 tanerővel, ezek közül némelyek más középiskolában is (reál) tanítottak. A távozók vallása szerint volt:

róm. kath. 50,2 százalék,
gör. kath. 4 százalék,
ref. 21,1 százalék,

ág. hitv. ev. 14,6 százalék,
gör. kel. 3 százalék,
izr. 5,3 százalék,
unitár. 1,8 százalék,

Felső tanintézet volt: 2 egyetem, 1 műegyetem, 1 állami, 2 kir. kath. és 7 felekezeti jogakadémia, 27 r. kath., 5 gör. kath., 5 ref., 4 ág. hitv. ev.*

3 gör. kel., 1 unit. és 1 izr. hittani intézet.

Az 1907-ben a felekezetből való kilépések száma tekintetében körülbelül ugyanazt az arányt mutatja, mely már évek óta fennállott. A felekezetből kiléptek száma 1902-ben 1196, 1903-ban 1373, 1904-ben 1648, 1905-ben 1173, 1906-ban 553 és 1907-en 1234. — A kilépés okául 1234 közül 633 esetben a nazarénus és baptista szektához való tartozás vagy áttérés s a 633-ból 176 esetben az egyházi adók terhes volta miatt 276, a lelkésszel való viszálykodás következtében 255 egyén hagyta el eddigi felekezetét (ez okból kitért az ág. hitv. ev. egyházból Antalfalván 164) — Az áttérések folytán a róm. kath. (+ 1.058), baptista (+ 919), unitárius (+ 44), felekezetek nyertek, a reform. (—1.042), izr. (—346), ág. hitv. ev. (—266), gör. kel. (—237), gör. kath. (—115) veszítettek. — Az ág. hitv. ev. egyházból áttért a róm. kath.-ra 89, a gör. keletire 14, az unitáriusra 18, az izraelitára 4, a baptistára 39. — Az ág. hitv. ev. egyházba tért 230 róm. kath., 11 gör. kath., 49 ref., 18 gör. kel., 1 unitárius, 30 izr. és 1 baptista.

1896-tól 1907-ig áttérés folytán nyert a róm. kath. egyház 16150, a gör. kath. 2.953, az unitárius 580, a baptista 827 egyént, — veszített a ref. egyh. 7236, az ág. hitv. ev. 3599, a gör. kel. 5668, az izr. 3845, egyéb vallások 172 egyént.

Közli: Baldauf G.

Tisztelt Gyülekezetek! **

Kedves Testvéreink!

Magyar ágost. hitv. evang. egyházunk 1908. évi egyetemes közgyűlése dr. Sztehló Kornél indítványára elhatározta, hogy a Budapesten tanuló főiskolai ifjúságnak az ideai öszön családias otthont nyit üllői-úti házában.

E határozat régóta érzett bajra szolgál orvos-szer gyanánt. Közegyházunk meg akarja védeni a gondviselő, meleg szülői szárnyak oltalma alól kikerült ifjakat a fővárosi élet különféle csábításaitól, hogy lelküket épen és tisztán örizzék meg az élet nagy feladatai számára. A főváros központján, a tudomány- és műegyetemhez közel, a klinikának pedig tözsomszédságában 55 ifjú számára létesít internátust, amely egészséges lakást, jó élelmezést, fürdőt, kisebb bajokban gyógykezelést, keresztyén ifjakhoz illő szórakozásra megfelelő helyiséget biztosít a fővárosi viszonyokhoz mérten olcsó áron. Az intézet élére igaz-

* Mint itt, úgy a többi adatnál az erdélyi szász ev. egyház is be van számítva.

** Örömmel engedünk helyet a Luther-Otthon vezető-sége kérelmének s közölve a felhívást hittestvéreink figyelmébe ajánljuk. Bárcsak a felhívás minden egyes sora nyitott ajtóra és áldozatkész szívre találna, s kívánjuk, hogy az anyjira ohajtott Luther-Otthon életbelépését siker koronázza s Istennek áldása kísérelje.
Szerk.

gatóul művelt lelkű, kiváló nevelői érzékkel megáldott tanárt vagy lelkészi állitunk, aki nem csupán az igazgatás mindennapi teendőit végzi, hanem atyai vezére, tanácsadója, támassza lesz az internátus tagjainak; a gyengéket támogatja, az elesetteket föl-emeli, az erősek elé pedig oly célokat tűz, amelyek főrekvéseiknek szárnyakat nevelnek s lelki életüknek tartalmat adnak. Gondoskodunk arról, hogy e főiskolai otthonban tovább folytatódjék ifjúságunk egyházas, valláserkölcsi nevelése; sorozatos előadásokat rendezünk számára, megismertetjük vele vallásunk igazságait a koreszmék megvilágításában, a protestáns egyházak történelmét, evang. egyházunk alkotmányát és közintézményeit, hogy ez intézet falai közül idővel egyházi ügyekben teljesen tájékozott s valóságához ragaszkodó, érte élni s dolgozni tudó felügyelői nemzedék keljen szabad szárnyra.

Az internátusi nevelés, ha a helyesen értelmezett keresztyén szabadság elvén alapszik, a főiskolai fokon sem ellenkezik a reformáció elvével, mely az egyéniség kifejlődésének hódol. Az angol egyetemek collegiumi világhírűek s e nagy nemzet minden kiváló szelleme örömmel és hálával gondol vissza a kebelükben töltött évekre, mert ott tanulták meg a helyes önművelés módját, ott szereztek meg az életnek magasabb szempontból való megítélésére a fogékonyságot. A fővárosi élet sok örvénye egyenesen rántal bennünket e példa követésére. Hazai példák sem hiányoznak. A róm. kath. egyház a kelenföldi Fehérváry-uton gyönyörű házat emelt a hasonló célokat szolgáló Szent Imre-collegiumnak; ugyanoda épül a Báró Eötvös József-collegium, mely az állam pénzéből létesül. Itt van példaképpen egyetemes egyházunk egy régebbi intézete a pozsonyi Evang. Theologusok Otthona, mely közadakozásból jött létre s amely szerencsés középut a lármás kaszánya s a rideg kolostor között. Ahol a tanulók „megtalálják — az intézet egyik barátja szerint — a földiekből azt a keveset, a menyeiekből azt a sokat, amire szükségük van“.

A pozsonyi Theol. Otthon kipróbált rendszerét alkalmazzuk a budapesti Otthonban is, amelyet a nagy reformátor emlékére „Luther-Otthonnak“ nevezünk el. Egy szobába két ifjút szállásolunk, de lesz néhány szoba, ahol csak egy-egy ifjú lakik. Eszerint állapítottuk meg az évi ellátás díját 800 K, illetőleg 1000 K-ban. Az egyetemes egyház az Eöry Sándor-alapból évi 4000 koronával segélyezi az intézetet, azonban a felszerelés temetes áldozatot igényel. Ez az oka, hogy az egyetemes egyház ennek fedezésénél saját torrásain és pénzerején kívül a gyülekezetek és egyháziagok önkéntes hozzájárulására is számít. Az ősi kutfőhöz fordul, az evang. hívek kipróbált hitbuzgóságához és áldozatkészségéhez, amely a nemes ügyet sohasem hagyja cserben.

Tisztelt Gyülekezetek! Evang. Egyházunknak új

tűzhelye épül. Küldjetez hozzá fölöslegetekből, hogy minél előbb felépülhessen.

Alapító tag egyszersmindenkorra legalább 100 koronát, pártoló tag évente 10 koronát fizet.

Az adományok és gyűjtőivek az egyetemes pénztárba küldendők (Budapest, Deák-tér 4.), „Luther-Otthonra“ megjelöléssel. Az adományokat nyilvánosan nyugtatjuk.

Az Istennek áldása legyen az adományokon és adakozókon!

Kelt Budapesten, 1909. évi május hó 8-án.

A magyar ágost. hitv. evang. egyetemes egyház főiskolai internátus-bizottsága nevében

Scholtz Gusztáv
püspök, egyházi elnök.

Sztehló Kornél dr.,
világi elnök.

Néhány szó temetési beszédeinkről.

A mi egyházunk vallásos istentiszteleti életében az egyházi beszéd központi jelentőséggel bír. S míg a többi istentiszteleti cselekmények ének, ima, liturgia nem veszik igénybe a lelkésznek különösebb fáradságát, addig az egyházi beszéd állandóan követeli önálló munkásságát. Minden vasárnapra gondosan kell elkészülnie a beszédnek s hogy ez a vasárnapi istentiszteletnek kiemelkedő pontját képezze, igazán elérje célját, építő legyen, szükséges, hogy legyen tartalmas, megalkodott, a keresztyén vallásos eszmetartalmat ügyes gyakorlati érzékkel feltüntető. Nem akarok mostan arra rámutatni, hogy egyházi szószéki beszédeink hijával sokszor a legelemibb kellékeknek, formai és tartalmi követelményeknek mennyire hozzájárulnak ahhoz, hogy híveink egy része nem látogatja a templomot; de kívánok néhány megjegyzést tenni temetési beszédeinkre vonatkozólag, amelyek mindig a legnagyobb nyilvánosság előtt tartatnak s amelyek ennél fogva s a temetési beszédekben rejlő nehézségnél fogva is legnagyobb gondnokságot igényelnek. A lelkész tudja azt, hogy temetési beszédekre sokszor alig van idő készülni s méltányolni tudja kartársának a készületlenségéből könnyen eredő zavarát, amelyben elszólja magát, olyat mond, amit nem akart mondani, de a közönség nincs ilyenre tekintettel. Hogy a szónok a temetési hangulatot, a gyászolók kegyeletes érzését ne zavarja meg, nagyon gondosnak, tapintatosnak kell lennie. Sértheti a kegyeletet ott, ahol egyes hibákra, fogyatkozásokra *kirívóan* rámutat, hoiott arra semmi szükség nincs.

Még a nagyon gyarló ember temetésénél is szelid mértéket kell használnunk, amidőn hibáit, tévelygését ez életben nem hagyhatjuk szó nélkül. De amint egyrészt a bírálatot nagy prudenciával kell gyakorolnunk, úgy másrészt a dicsérésben, a magasztalásban a kellő hangot, a kellő mértéket használjuk, jobban mondva: mérsékletet tanusítsunk, annál kevésbé tulozunk, vagy pláne olyan erényeket tulajdonítsunk a megboldogultnak, amelyekkel nem bírt, sőt életének köztudomásu cselekedetei épen az ellenkezőjét bizonyítják. — Magasztalni valakit vallásosságáért, hoiott köztudomás szerint vallásos nem volt, a férji hátség

példájaképen szólni arról, aki ezen erénnyel legkevésbé dicsekedhetett, legalább is bántó és nevetéses.

Nagy hiba, ha a lelkész épületes megnyugtató vallásos reflexiók helyett, tapintatlanul hozzányúl a közbecsülésben állott egyéni fogyatkozashoz, vagy a másik szélsőségbe esve soha nem létezett erények magasztalásával tünteti ki a megboldogultat. Így is megbotránkozásig menő visszatetszést szülhet s ez egy csöppet sem járul hozzá az amúgy is sokfélekép ostromolt lelkeszi tekintély emeléséhez.

A lelkész miatt minden egyházi beszédében úgy a temetési beszédben is az istenigéjének talajára helyezkedjék, elmélkedése abból táplálkozzék, s az elhunyt életével, jellemével kapcsolatba hozva fejtse ki az istenigéjében s a megboldogult életében rejlő tanúságul, megnyugtatót, vigasztalást.

Képzetség, gondos előkészület, tapintat (prudencia) megőv a botlástól, amelyek miatt kedvezőtlen megítéléseknek tesszük ki magunkat. X.

BELÉLET.

A kemenesaljai ág. hitv. ev. egyházmegye
1909. július 7-én Celldömölkön tartotta meg Varga Gyula esperes és Dr. Berzsényi Jenő felügyelő elnökei alatt, — e régi artikulás, de most néhány éve megújított díszes templom falai között, a szép számmal egybegyűlt közönség érdeklődése mellett évi rendes közgyűlést.

Ének és ima után Dr. Berzsényi Jenő az öt jellemző vallásos érzéstől áthatott elnöki megnyitó beszéde után a már előzőleg ismertetett esperesi jelentésből, — melyről Dr. Ostffy Lajos e. m. vil. főjegyző referált, — mindenki örömmel győződött meg a kemenesaljai egyházmegyében uralkodó igazi prot. szellemről, a tettekben megnyilatkozó élő híreiről. — Minden egyházközségben fordulnak elő kisebb-nagyobb, de számos adományok, melyek mindmennyi meggyőző bizonyítékai amaz elvitázhatatlan ténynek, hogy hazánk eme részén, — a kies és szép kemenesalján, — ahol a magyar nyelvű ág. hitv. evangélikusok az egész országhoz viszonyítva talán a legtömörebben és legnépesebben laknak, — még fölhalálható az őseinkhez méltó egyházunkhoz való törhetetlen ragaszkodás és áldozatkészség. — Ezt hirdetik a majd minden községben emelkedő díszes evang. templomok és iskolák.

A vallásos érzést bizonyítja, hogy az egyházmegye területén az egyházi szertartást (házasságkötés, születés, temetés, egyházkeelés) egy esetben sem mellőzték. Az egyházmegye területén van 6 énekkar, 27 nőegylet és 12 helyi gyámintézet.

Ezen örömmel konstataható eredményben nagy része van a fáradhatatlan, tevékeny esperesének: Varga Gyulának, akinek kitartó és akadályt nem ismerő lángbűzgalma teremtette meg ott Zalában — a katolikus tengerben — Zalaegerszegen és Alsólendván a most már virágzó missziói egyházakat templommal és iskolával, — összeszedvén ez ott »szétszórt csontokat«.

Az esperes, — akít most újra választottak meg ilyenül, — jelentése után olvastatott a lelkész nyugdíj-bizottság jegyzőkönyve. — Ez után a Bancsó Antal theol. tanár által készített »Utasítás a ker. vallástan tanításához« című munkáját, a tanítóképzőt ille-

tőleg a lelkeszi kar részéről Szabó Sámuel gércei lelkész, a népiskolát illetőleg pedig a tanító-egyesület részéről Koczos Márton alsósági tanító tették ismertetés és bírálat tárgyává. — A missziókról és hitoktatásról szóló jelentések után következett az iskolavizsgálók jelentése, melyből kitűnt, hogy az egyházmegye kebelében működő 41 népiskola megfelelt magasztos földadatának.

A számvevőszék jelentése szerint az egyházközségek számadásai rendben vannak.

A lelkész és tanító-egyesületek jelentéseiből kitűnt, hogy úgy a lelkészek, mint a tanítók élénk tevékenységet fejtenek ki s e tagok hivatásuk magasztalán állva, az egyház és iskola fölvirágzásán vállvetve testvériesen, odaadóan működnek.

A gyámintézeti közgyűlés s esperesi és kerületi gyűlés múlt évi jegyzőkönyveinek az egyházmegyét érintő egyes pontjainak tárgyalása után, a belmissziói egyesület jelentése következett, mely tevékenysége mellett tesz tanúságot.

Végül egyéb kérvények és kisebb jelentőségű indítványok tárgyalattak.

Az egyházmegyében uralkodó rend, békesség és szeretet jellemzésére legjobb bizonyítványul szolgált a tiszti ügyész ama jelentése, amiódon kijelentette, hogy dolga — s így reá szükség — nem volt.

A közgyűlést elnöklő esperes bűzgó imával fejezte be. K.

A soproni felső egyházmegye ezidén július 7-én Csáva községben tartotta rendes évi közgyűlést, a küldöttek nagy része azonban már a megelőző napon érkezett oda, mivel akkor volt délután az *esperességi belmissziói egylet* évi közgyűlése, este pedig a templomban nagyszabású missziói ünnepély. A belmissziói egylet közgyűlésén Löw Fülöp elnök jelentette, hogy az egylet 9 éves fennállása alatt 2000 db. könyvet és iratot terjesztett el az egyházmegyében, amióta pedig könyveit a pozsonyi diakonissa anyaház könyvkereskedéséből szerzi be, ilyeneket újból 670 K vételárban vásárolt. Az egylet 5 egyházközségben rendezett missziói ünnepélyeket, vagyona 1233 K 84 f. A közgyűlés a kerületi árvaházra 25 K, a pozsonyi diakonissa árvaházra 25 K, a dunántúli radszegélyző egylet részére 20 K segélyt, az 1917. évi reformációi emlékalapra pedig 100 koronát szavazott meg. Pénztáros Kasper József ruszti lelkész lett. Közvetlen a közgyűlés után volt a templomban a hívek tömeges részvétele mellett a missziói ünnepély. *Ludig Gusztáv* helyi lelkész imája után *Löw Fülöp* a belmisszióról, *Scholtz Ödön* pedig a külmisszióról tartottak előadást, közben pedig *Pausz Samu* tanító vezetése alatt a helyi dalárda énekelt. Az ünnepélyvel kapcsolatban Löw Fülöp az iskolában vetítőgép segélyével még bibliai képeket is mutatott be, melyekhez a gyülekezeti hajadonok mondták fel szabadon a megfelelő szentírási helyeket.

Az ünnepély hatása meglátszott a másnap reggel kezdődő *esperességi közgyűlésen* is, mert az azt megelőző gyámintézeti istentiszteleten, melyen *Geistlinger Pál* barkai lelkész tartotta a hitszónoklatot, ugyancsak részi vett az *egész gyülekezet*. Az offer-torium 68 K 04 fill. volt. Magát az esperességi közgyűlést dr. Démy Lajos orvos, esp. felügyelő lelkes beszéddel nyitotta meg, melyben tiltakozott azon hang és tendencia ellen, mellyel a r. kath. püspöki kar a „Ne temere“ brevet Magyarországon hatályon kívül helyező „Provida constitutio“ dekretumot az alsópap-sággal mihez tartás végett közölte s a gyülekezeteknek

a népiskolák fokozatos fejlesztését különös nyomatékkal a lelkükre kötötte. Beszédének hatása alatt a közgyűlés felir ezen újabb törvénysértés ügyében a kerületi-, illetőleg annak útján az egyetemes közgyűléshez. *Brunner János* esperes évi jelentése számát örömmel konstata, hogy a gyülekezetekből nem vezett még ki az egyház iránti áldozatkész szeretet. Ezen jelentés alapján elhatározta a közgyűlés, hogy külön részvétíratot intéz bold. *Ihász Lajos* volt egyházkerületi felügyelő s bold. *Purt Lajos* Károly volt ágfalvi tanító özvegyéhez s hogy felir az egyházkerületi közgyűlés útján az egyetemes közgyűléshez, kérve, hogy az egész tekintélyének latba vetésével hasson oda, hogy a lajtaufalusi állami elemi iskolához végre evang. vallásu tanító is neveztessek ki, aki az ottani evang. anyagyülekezetben a kántori teendőket elláthassa. — *Zábrák Dénes* levéltáros még egy évi halasztást kért és kapott az esp. levéltár végleges rendezéséhez. — Fontos határozat, hogy az egyházmegye a közigazgatási költségek fedezésére reá eső új államsegélyt elsősorban az iskolavizsgálati költségek fedezésére fordítja, amely költségeket eddig a gyülekezetek közvetlenül fizették. — Az egyházmegyei lelkészi nyugdíjalap vagyona 1083 K 85 fillérrel 20113 K 03 fillerre emelkedett. — Elhatározta a közgyűlés, hogy az esperesség iskolájába az approbálás elnyerése után a *Frühwirt—Polste—Pós*-féle német olvasókönyvet vezeti be s hogy az összes esperességi iskolákban csak az egyházmegye által meghatározott tankönyvek használhatók. — *A magyar-honi ág. hitv. ev. misszió-egyesület* megalakulását azaz üdvözölte a közgyűlés, hogy 100 koronával belépett alapító tagnak. Kimondta továbbá, hogy az esp. lelkészegyletet eddigi alakjában fenntartja s nem idomítja át a kerületihez hasonlóan „evangéliumi egyesülett”, mivel a jelzett célok szolgálatára áll az esperességi balmisziói egyesület. — Az egyházkerületi közgyűlésre *Kasper József* ruszti és *Schwedl József* lajtaufalusi lelkészek, dr. *Heimler Károly*, Sopron sz. kir. város rendőrfőkapitánya, felügyelő és dr. *Schreiner Kálmán* ügyvéd, esp. vil. főjegyző, felügyelő küldettek ki. Felhívta végül az esp. gyűlés a gyülekezetet, hogy az idei Sopronban tartandó kerületi gyűlésen, melyen az új kerületi felügyelőt installálják, valamint az aug. 22-én Ruszt sz. kir. városában tartandó egyházkerületi lelkész felszentelési ünnepen számos küldöttel képviseltessék magukat.

Az *esperességi gyámintézet* évi bevétele 2678 K 10 fill. volt. A szabad rendelkezésre álló összegből *Balf*, *Lajtaufalu*, *Sopronbánfalva* és *Veperd* gyülekezetek 50—50 koronát, a pozsonyi diakonissza 25 K-át kapott, míg a kerül. árvaházra 180 K 62 fill. fordítottatott s 100 koronával belépett az esp. gyámintézet is az országos ág. hitv. ev. misszió-egyesület alapító tagjai közé. *Scholtz Ödön* eddigi egyházi elnök egyéb sokoldalú elfoglaltságára való hivatkozással ezen állásáról véglegesen lemondván, helyette ezen tisztségre *Gaistlinger Pál* hatvani lelkész választott. Az „*Erős vár*” elnevelésével bezárattott a gyűlések hosszú, de épületes sorozata. *Scholtz Ödön*, esp. e. főjegyző.

A zalai ág. hitv. ev. egyházmegye f. hó 20-án tartotta rendes évi közgyűlését *Kövágóórson*. A közgyűlést emelkedetté tette az a körülmény, hogy ez alkalommal iktatták be hivatalába az egyházmegye esperesét: *Magyary Miklós* kapolcsi lelkészt.

A beiktatást megelőzőleg gyülekezeti ének és *Nagy Lajos* szt. antalfai lelkész buzgó imája után

az egyházmegye felügyelője a közgyűlést megalakultnak jelentvén ki, megnyitotta s felhívta a szolgálatban legidősebb lelkészt, hogy a közgyűlés egyházi elnöki székét ideiglenesen foglalja el, amit *Nyiró Károly* dörgicsei mint legidősb lelkész a gyűlés üdvözlésével meg is tett. *Cseméz Elek* egyhm. felügyelő előterjesztette az esperesre adott szavazatok felbontására kiküldött bizottság jegyzőkönyvében megállapított eredményt s konstata, hogy *Magyary Miklós* kapolcsi lelkész, egyházmegyei jegyző választott meg erre a díszes állásra. A megüresedett egyházi jegyzői állásra *Nagy Lajos* szt. antalfai lelkész szótöbbséggel, a világi jegyzői állásra ideiglenesen *Barisch Gyula* halásztati felügyelő választott meg egyhangulag. Az új egyházi jegyző vezetésével 5 tagu küldöttség ment az esperesért, hogy a beiktatásra meghívja. Az esperesi eskü elhangzása után felügyelő meleg szavakkal köszöntötte elnöktársát, mire *Magyary Miklós* megtartá székfoglaló beszédét. A szívet, lelket emelő gyönyörű beszédben kifejezést adott munkaszeretetének, egyházához való törhetlen ragaszkodásának, egyházi alkotmányunk megbecsülésének. — Székfoglalója után a lelkészek, tanítók, gondnokok és a vendéglátó gyülekezet részéről egy-egy szónok üdvözölte.

Ezután letárgyalta a közgyűlés tárgysorozatát. Az esperesnek szép jelentéséért köszönetet szavazott a közgyűlés. A leiratokat, átiratokat, jelentéseket tudomásul vette. A *Zsedényi* díjat ez évben *Garrab Lujza* kövágóórsi tanítónőnek ajánlja adni a közgyűlés, a *Simunyák* díjat pedig az esperes saját hatáskörében *Bándy Géza* kövágóórsi tanítónak adja.

Tárgyalta a közgyűlés *Keszthely Filia* anyásítási kérelmét. Örömmel üdvözli törekvésében, sikert kíván fáradozásához, segítséget ígér nagy munkájában.

A kerületre képviselőül kiküldi megbízólevéllel *Zsiray Lajos* nagyvársznyi lelkészt és *Barisch Gyula* halásztati felügyelőt.

A jövő évi közgyűlés helyének megállapítása az elnökségre bízott.

A közgyűlés délután fél 3 órakor emelkedett hantgulatban ért végett.

Új theol. tanár. Dr. *Szelényi Ödön* késmárki lyceumi tanárt a pozsonyi theol. akadémiához a filozófiai tanszék tanárává választották. Dr. *Szelényi* ugyan nem végzett theol. főiskolát, de a pectus facit theologum elv megvalósulását ő benne látják mindazok, akik őt akár személyesen, akár műveiből ismerik. A pozs. theol. akadémia kitünő erőt nyer ő vele. Üdvözöljük!

Árvagyermeket, ki intelligens szülőktől származik, 9—11 éves életkorban van, teljesen egészséges, hajlandó elfogadni *Molnár Lajos* gyógyszerész Nagyváradon. Családtag gyanánt szeretnék őt és ha a teljes meglegedést kivívja, anyagi erejükhöz mérten jövőjéről is gondoskodnának. Teljesen árva leányka nem léteben esetleg olyat is elfogadnak, aki édes anyját vesztette el. Jelentkezni lehet *Molnár Lajos* vagy *Materny Imre* lelkésznél Nagyváradon.

Adományok protestáns egyesületeknek. A főváros közjótékonsági bizottsága július 28-án tartott ülésén megállapította az 1910. évre szóló segélyeket. A nagypénteki Református Társaság részére 3200 koronát, a *Lorántffy Zsuzsanna* Egyesület részére pedig 10,000 kdronát hozott javaslatba a bizottság.

A szekularizáció és Hajdúvármegye határozata. E cím alatt lett kibocsátva az a röpirat, amely Lengyel Imre nyug. kir. táblabírónak 1909. esztendő április hó 14-ik napján Hajdu vármegye közgyűlésén a papi javak szekularizációjára vonatkozó indítványát támogató magvas, történeti alapon álló érvelését s a pro és contra elhangzott beszédek tartalmazza. Az indítvány óriási többséggel és nagy lelkesedéssel lett elfogadva. Hozzájárulás végett megküldték Magyarország összes törvényhatóságainak, hadd merítsenek belőle biztatást és lelkesedést eme hazánk jövő boldogulására elengedhetetlenül megvalósítandó eszme diadalmas kiküzdésére. Mivel ez az indítvány a mi egyházainkat is igen közlő érinti, alkalomadtán az értékes beszédet az indítvánnyal és a vármegye határozatával együtt a maga egész terjedelmében lapunkban is közölni fogjuk. Most csak annyit jegyzünk meg, hogy Hajdu-vármegye ezen ténykedésével fényes tanujelét adta annak, hogy Bocskay ezen ősi vármegyéből még nem halt ki a hazája jövőjéért aggódó protestáns közszellem s hogy a vármegye ezen határozatában mintegy beigazolván látjuk, hogy egyházunk egyik kiváló, agilis vezérferfiának nem régen történt ilyen irányu állásfoglalása korszerű és helyes volt.

IRODALOM.

Csiky Lajos lelkipásztorkodástana.

— Megjelent 1908-ban Budapesten. 512 lap Hornyánszky nyomása. Ára nincs megjelölve. —

A testes kötet megjelent még a múlt évben Kéler Zoltán adományából, a Luthertársaság pályaműveként. Számottevő munka, újabb gyakorlati theol. irodalmunkban. A jeles szerző csakugyan „szívét lelkét és minden e téren való tudását beleöntötte munkájába.“ S bár „előtte állott a protestáns világirodalomnak minden e kérdéssel foglalkozó nevezetesebb terméke“, mégis műve egybeállításánál „sok tekintetben töretlen nyomokon jár.“ A használt forrásművekbe pedig „saját, magyar prot. theologus lelkét öntötte át.“ Művét jól meg kell különböztetnünk a tiszántúli ref. egyházi értekezlet pályadíjas művétől. Másoktól vett át egész részleteket a magyar pietizmus ismertetésénél Payr Sándortól, a diakonus intézménynél a nagykálói ref. egyház alapszabályaiból, a gyülekezeti közegészségügy szolgálatánál Tüdös Kálmán debreczeni főorvostól, a lelki betegek gondozásánál Csák Mátétól s a lelki gondozók számára való általános utasításokat es jó tanácsokat a nagyhirű Vinettől.

Kendszere teljesen világos és átlátszó. A lelkészre, annak hivatalára és főleg a lelkipásztorkodásra vonatkozó „alapvető tétel“ után műve első könyvében ismerteti „a lelkipásztor életét“, s a másodikban annak „munkáját“, és pedig: „egyes egyházi intézmények területén“, „az egész gyülekezet érdekeinek szolgálatában“, „a gyülekezeti családok körében“, s végül „a gyülekezet egyes tagjai körében“. Logikailag, pszichológiailag és gyakorlatilag is egyaránt helyes felosztás. Műve záradékában jó példákat választott a lelkipásztori és belmisszió munkásság területéről egy Borromeo, Spener, Francke, Lavater s hosszasabban Fliedner, Wichern,

Lóhe s a mi Székácsunk személyében. Könyvének egyik legbecesebb és teljesen önálló részlete a lelkész bibliai neveinek (48) kimerítő egybeállítása s Tüdös K. tollából a lelkipásztornak a közegészségügyhöz való viszonya. Általában a „Luthertársaság“ pályázati felhívása remekül egybeállított elvi és gyakorlati követelményeinek szerző minden tekintetben megfelelt.

Mingyárt az „alapvető tétel“ ismertetésénél sok jót mond a quakerek és plymouthi testvérek felfogásával szemben az egyháznak folytonos evangelizáló és önmagát reformáló munkájáról, lelkési állásnak általános elterjedtségéről és írási alapjáról, a római egyház papskolasáról, a lelkési hivatás szellemi és hitkövetési képességeiről (itt több ízben „szentelésről“ beszél avatás helyett), a lelkipásztor, lelkipásztorkodás és lelkipásztorkodástán egymáshoz való viszonyáról (itt jogosan tiltakozik a „cura pastorális“ elnevezése ellen s helyébe a „Theologiai pastoralist ajánlja) a lelkipásztorkodás szomszédos munkaterületeiről, a lelkészség és a lelkipásztorkodás bibliai alapjáról s kimerítően ismerteti a lelkipásztorkodás történetét az őskereszténységben, a középkori római egyházban s a protestantizmusban. Az újabb külföldi és hazai irodalom ismertetése után egy igen terjedelmes szakaszban felöleli a belmissziót, annak történetét és mai állását. — Méltán nevezi az alapvető tétellel foglalkozó I. részt műve „elméleti“ részének, a melyre aztán a lelkipásztor munkáját az egyes egyházi intézmények területén s a gyülekezeti családok és egyesek körében ismerető II. vagy „gyakorlati“ rész következik.

Gyakorlati rész I. könyve „a lelkipásztor életéről“ szól. — Fölmondja, hogy a kereszténységben a lelkésznél különösen „az élet mindig előtte áll a tannak“ s hogy „a tiszta életben való példaadásnak“ van a legfontosabb szerepe a lelkipásztori hivatás sikeres eltöltésében. E tiszta életéhez tartozik a hű lelkipásztor jellemé, komolysága, nyíltsága és egyenessége, türelmessége, nyugodtsága és okossága, megbízhatósága és pontossága, művelt modora és benső élete. E könyv igazi papi tükör, amelynek határainál találkozunk a lelkipásztorkodástán az etikával, pszichológiával, pedagógiával és sociológiával. Mindenben és mindenütt a jó lelkipásztor élete, a tiszta keresztény szeretet élete legyen. Szeretném, ha Lelkészeink Csiky Lajos könyvének különösen ezt a szakaszát, 7 hű lelkipásztorról, szorgalmasan forgatnák s meg is szívlelnék. A lelkipásztorkodás eseményei leírásánál mint szerzőnek, úgy a mi lelkünk is „gazdagodnék szent és olthatatlan erejű tüzzel“

Az egyéni lelkipásztori kvalifikáció remek rajza után a gyakorlati rész 2. könyv magát a tág mezőt: a lelkipásztor munkáját ismerteti. Itt mindenekelőtt tárgyalja a lelkipásztori látogatásokat és fájdalommal konstatálja hazai prot. lelkészeinknek e téren való elmaradását. „Ennek tulajdonítható, ha egyházainkból oly sokan kiválnak“ — mondja találon a szerző. Majd ismerteti a lelkipásztor munkáját az egyháztenács és az iskola egyházi intézményeinek területén, amelyen hasonlóan igen nagy tájékozottságot ámul el a szorgalmas szerző. Erre a lelkipásztor munkája következik az egész gyülekezet érdekeinek szolgálatában és itt találon bemutat egy példát a nagykálói ref. egyház diakonus alapszabályaiban, „egy gyülekezet belmissziói szervezkedésére.“ Egyházközségeink nem egy modern anyagi vagy szellemi bajára üdvös gyógyírt talál itt a szives olvasó (munkáskérdés, socialismus, stb.) Itt megjegyezzük, hogy szerzőnk következetesen a lelkipásztor munkájáról a „gyülekezet“ben beszél. Pedig szerintünk helyesebb és találon, mint amire a lelkipásztorkodás vonatkozik, az „egyházközség“ elnevezés használata. Előbbit az egyház dogmatikai, utóbbit jogi fogalom határozásának tartom.

Az egyházközség családokból és egyesekből épül föl. — Az azok körében való lelkipásztori gondozás képezi mű további szakaszainak a tárgyát. A család gondozása a lelkipásztor egyik legszébb, de legnehézebb feladata. Egészséges ker. családi otthonok képezik az államok épségének s szellemi és anyagi föllendülésének nélkülözhetetlen két- és alapfeltételét. Az egyesekre irányuló lelkipásztori gondozás jellemzésénél az eddigi nyomokon haladva kü-

lön speciálkálja a megtérteket, hitetleneket, vallásgunyolókat, (mert ilyenek is akadnak) kételkedőket, független moralistákat, közönyösöket, elveszetteket, kísértésben levőket, aggodalmaskodókat, tanác-keresőket, ki- és áttérőket, szakadárokat, betegeket, gyászolókat, kétségbeesetteket, lelki betegeket, foglyokat és halálraiteltteket, — mindmegannyi nehéz feledat a lelkipásztor részére.

Itt egy kitűnő példát hoz föl szerzőnk Csák Máté lelkész gyakorlatából az elmegyógyintézetek lakóinak s a magából egy kiszabadult fegyenc lelki gondozásáról. E téma a német és angol lelkipásztorok irodalma csaknem beláthatatlan s a világ-irodalom egyik leggazdagabb és legáldásosabb ágának mondható. Hisz Uhlton művéből tudjuk meg, hogy mily óriási történet irodalommal dicsekedhetik úgy a lelkipásztorok, mint közelebből az evangelizáció és a belmissió.

Ismertetésem végére jutottam. Más szakember tollából vártam volna ilyet, akinek nálammal több tapasztalata is van e téren. De szívesen foglalkoztam egy előkelő hazai ev. vezérfunknak buzditására behatóbban is nyári pathoszomban e művel, amelynek egyetlenegy prot. lelkész asztaláról sem volna szabad hiányoznia. De hála és elismerés illeti meg Khéler Zoltánt is, kinek áldozatkészsége, egyházszeretete tette lehetségessé e mű megírását és megjelenését. Forgassuk is szorgalmasan, mert int az idő hogy ébren legyünk. Egy szörnyű valóval fogok nemsokára szolgálhatni a hazai ev. protestantizmus statisztikájának történetéből. Talán arra — meg nem késő — föl fogunk ébredni.

Dobsina.

Dr. Szlavik Mátyas.

A zalai ág. hitv. evang. egyházmegye múltja és az egyházmegyei gyülekezetek története.
Közzéteszi: Az egyházmegyei lelkészi kar. Ezen cím alatt jelent meg e napokban az igazi ügyszeretettel, történeti érzékkel a zengzetes magyar nyelven megírt 100 oldalas könyvecske, melyet az érdeklődők a zalai ev. egyházmegye pénztári hivatalánál (Szentantalfalva Zala m.) 1 koronáért megszerezhetik.

PÁLYÁZATOK.

A kesnyői (Trencsén m.) egyházközség lelkészi állására a pályázatot megújítom. A kérvények alulírott aug. 31-ig küldendők.

Trencsén, 1909. évi aug. hó 2-án.

2—1

Krizsán Zsigmond,
ev. főesperes.

A rozsnyói államilag segélyezett ág. hitv. ev. főgimnázium iskolatanácsa az elhalálozás folytán megüresedett *rajztanári* tanszékre pályázatot hirdet.

Pályázhatnak ág. h. ev. vallású okl. középiskolai rajztanárjelöltek és tanárok.

Javadalom: 2400 kor. törzsfizetés, mely 2800, 3200 koronára emelkedhetik, 200 kor. ötödéves kor-

pótlék, 400 korona lakásbér és a fizetés természetével bíró állami személyi pótlék.

A korpótlékba csak az intézetiükben eltöltött évek számíttatnak be.

A kinevezett tanár jogosult és kötelezett tagja az orsz. tanári nyugdíjintézetnek.

Az állás szeptember 1-én elfoglalandó.

A kellőleg felszerelt, t. i. születést, vallást, képe-
sítést, esetleg eddigi szolgálatot, hadkötelezettségi viszonyt és egészségi állapotot igazoló okmányokkal ellátott és a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszterhez intézett folyamodványok f. évi augusztus 15-ig a főgimnázium igazgatóságához nyújtandók be.

Rozsnyó, 1909. évi július 22-én.

2—2.

Dr. Hajcsi Sándor
főgimn. felügyelő.

A sárosi egyházmegyébe kebeleztetett *giráltyi* egyház lelkészi állására vonatkozólag e lapok f. é. számaiban közzétett pályázat megújított. A kérvények f. é. augusztus hó 15-ig alulírott főespereshez küldendők.

Zsegyén, 1909. július 26.

2—2

Hajdu János,
ev. főesperes.

A kölcsei ág. hitv. ev. egyház *kántortanítói* állásra pályázatot hirdet.

Fizetés államsegélylyel együtt 1000 kor. Igen szép uri lakás s kert. Pályázat aug. 15-ig alulírott adandó be.

1—1

Bortnyik György,
ev. esp. lelkész. isk.
széki elnök.

A gömöri ágost. hitv. evang. egyházmegyébe kebeleztetett *szirk-i* egyház lelkészi állására pályázatot hirdetnek.

Ezen lelkészi állással egybekötött javadalom: 1. Lakás, kertek. 2. Pénzbeli, terménybeli, föld- rét- és palást jövedelem. 938 kor. 52 fillér. 3. Állami kiegészítés 661 kor. 48 fillér.

A pályázatok, a tiszai egyházkerületi lelkész választási szabályrendelet értelmében felszerelve, folyó évi augusztus 15-ikéig a főesperesi hivatalhoz küldendők.

Kelt Rozsnyón és Csetneken, 1909. évi július hó 26-ikán.

Terray Gyula s. k.

főesperes. 2—2

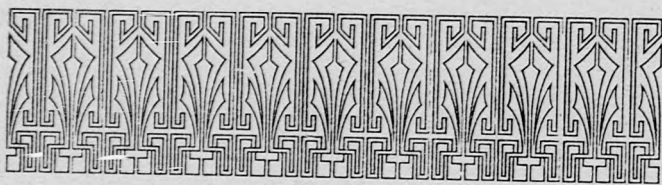
Szontagh Andor s. k.
egyházmegyei felügyelő.

A gömöri főesperes oldala mellé rendszeresített kápláni állás, lemondás folytán megürült. Javadalmazása: évi 1500 korona. Kötelességei: a főesperes lelkész irodai és lelkézi teendőiben kiségeteni, a vallástani heti 3 órában, részben a helybeli ipariskolában, részben pedig a 15 percnnyire fekvő telepen tanítani. Az állás szeptember elsejével elfoglalható. Jelentkezéseket elfogad

Rozsnyón, 1909. július 26-ikán.

2-2

Terray Gyula
főesperes.

Kérjük az „Evang. Orálló” igen tisztelt olvasóit, hogy sziveskedjenek könyvszükségletük beszerzése véget minden alkalommai, bármily csekélységre legyen is szükségük, a Luther-társaság ev. könyvkereskedéséhez, Budapest, VIII, Szentkirályi-utca 51/a. fordulni.

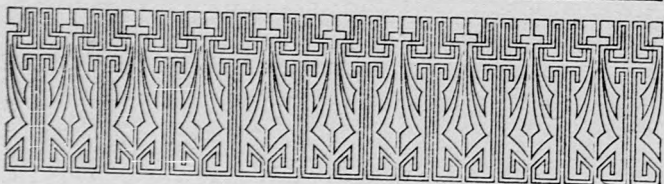
Könyvkereskedésünk minden ízében evang. vallat, melynek gyarapodása érdekében áll minden hitsorsosunknak.

Az egyházi irodalmon kívül szállítunk minden hazai és külföldi munkát és iskolai felszereléseket gyorsan és pontosan.

Megrendeléseket közvetlenül hozzánk kérünk, mert utazó-ügynököket nem tartunk.

Tisztelettel:

A Luther-társaság Ev. Könyvkereskedése.

E napokban jelent meg

**KOREN PÁL békéscsabai lelkésznek
Luther-kátémagyarázata**

ötödik rövidített kiadásban. 62 lap.

➔ □ Ára 30 fillér. □ ➔

Megrendelhető a szerzőnél, aki kívánatra mutató példányt szívesen küld a jelentkezőknek.

Értesítés

a Luther-Otthonba való felvételtől.

A magyarhoni ág. hitv. evang. egyetemes egyház folyó évi október hó 1-én családi otthon nyit a Budapesten tanuló tudományegyetemi, műegyetemi és állatorvosi főiskolai hallgatók számára Üllői-úti házában (Üllői-ut 24, Szentkirályi-utcai sarokház, a klinikával szemben, az egyetem közelében).

Az intézet ellátja tagjait lakással, reggeliből, ebédből és vacsorából álló étellel, mosással, fűtéssel, világítással, takarítással; rendelkezésükre bocsát egy olvasó- és társalgó-termet, fürdőszobát s kisebb betegségek esetén ingyenes gyógyításukról gondoskodik.

Az intézetbe fölvehető a magyar kir. tudományegyetem, a kir. József-műegyetem, állatorvosi főiskola, ág. hitv. evang. vallású hallgatói; üres hely esetén református és unitárius vallásúak is.

Az intézetbe a főiskolai tanulók folyamodás útján vétetnek fel 1000 kor., 800 kor., esetleg kedvezményes helyekre. A külön szobákért 1000 korona jár; aki másodmagával lakik 800 koronát fizet. A díjak negyedévenként előre fizetendők, még pedig szeptember hó elején 400 kor., illetőleg 320 kor., január és április hó elején 300-300 korona, illetőleg 240-240 korona. Ezenkívül fizet minden tag felvételi díj 25-25 koronát.

Megokolt esetben a kormányzó-bizottság megengedheti a havonként való fizetést.

A felvételnél elsőséggben részesülnek lelkészek, tanárok és tanítók gyermekei s általában az evang. egyház szolgálatában érdemeket szerzett családok sarjadékai. A folyamodványhoz mellékelni kell a jó erkölcsöt és szorgalmat igazoló (bélyegmentes) okiratokon kívül a folyamodó atyjának vagy törvényes gyámjának hiteles nyilatkozatát, amelyben a kiszabott járulékok pontos fizetésére s az okozott károk megtérítésére magát kötelezi, továbbá a hatósági orvos bizonyítványát, rövid önéletrajzot, amely a megelőző tanulmányok ismertetését foglalja magában.

A folyamodványok az intézet kormányzó-bizottságához címezve folyó évi augusztus hó 15-ig Göbi Imréhez, a Luther-Otthon igazgatójához küldendők. (Budapest, VII., Városligeti-fasor, evang. főgymnasium), aki a folyamodókat kérvényük sorsáról értesíti.

Részletesebb tájékoztatóval az intézet alapszabályaiival és házi rendjével kívánatra az igazgató szolgál.